

MĂRGĂRITA MILLER-VERGHY

CEALALTĂ LUMINĂ

PRIMA PARTE

TENEBRAE

CAPITOLUL I

CÂNȚA O MIERLĂ

Prin fereastra dată de perete și crăpătura obloanelor abia întredeschise, pătrunse deodată până la Ariana cântecul unei mierle. În camera de atâta vreme întunecată, în noaptea ochilor ascunși sub plăci de mătase neagră, notele picurate ca niște perle fluide răspândeau o neașteptată lumină, pe care Ariana o simțea până în adânc. Pentru prima oară asculta cu luare-aminte o mierlă. Glasul mlădios urca ușor gamele ascendente, în care nu lipsea niciun semiton. Era un cântec ca de fluier, măiestrit, cu proștețime de rouă, plin de atâta vrajă încât se oglindea în el întreg cerul nevăzut și întreaga îmbătăre a primăverii. O nespusă bucurie cuprinse deodată inima Arianei; se simți copleșită de recunoștință și în gând rosti: „Ce frumusețe! Ce minunăție!”

Cumplit se îngustase lumea pentru Ariana de când trăia nemișcată în pat zile după zile, fără număr. Din larga lume nu mai primea altă senzație decât a patului în care părea încrustată, abia răsărită, asemenea unui basorelief într-o placă de marmură. Osândită la o totală imobilitate, se asemuia în închipuirea ei cu ducesa Anne de Bretagne, așa cum o văzuse săpată pe mormântul din catedrala pe care o vizitase în prima zi petrecută la Nantes. Chiar în ajunul intrării în semi-moartea existenței ei actuale, Ariana abia sosită la Nantes se oprise lung în fața vestitei capodopere funerare. Multiplă

frumusețe a lumii, văl strălucitor, pestriț și luminos al prive-liștilor naturii, chipuri pline de freamăt și de duioșie ale ființelor scumpe, muzică nemărginit ritmată ca larga tălăzuire a mării, glasuri omenеști schimbătoare ca vântul... totul se năruise în noapte și singurătate. Numai patul rămăsese prietenul fiecărei clipe. Era cald și pufos, îmbrățișa în moliciune plăpândul trup, sprijinea slăbiciunea în care se îneca din zi în zi mai adânc bolnava. Când și când împrumuta puțină răco-reală mâinilor ce rățăceau pe întinsul lui. Rămăsese singura legătură între Ariana și imensul univers.

Mierla își umfla gâtulejul mic plin de repezi melodii în care se dezlănțuia o bucurie înaripată. Ariana se agăța de glasul ivit ca dintr-o viață uitată căutând în el izvor de putere care s-o ridice din rigida ei nemișcare.

– Soră, zise deodată, ce aud acum e o mierlă?

– Desigur, doar e primăvară, în plină lună mai.

– Mai? repetă Ariana cu glas scăzut. Apoi începu să numere pe degete: Noiembrie, decembrie, ianuarie... vasăzică mai bine de șapte luni.

De mult se ștersese pentru ea noțiunea trecerii lunilor și a săptămânilor. Intrase într-un pustiu al întunericului, pe care nu-l despărțea în fâșii răsăritul luminos al zorilor. Totul părea acum depărtat, nedeslușit. Până și senzația propriei existențe îi scăpase printre degete ca un nisip curgând fără sfârșit. După ce ar fi putut cunoaște realitatea în care se mișcau ceilalți? Trecuse granița vieților normale, era ființa părăsită pe celălalt tărâm: tărâmul suferinței și al reculegerii în sine. Scurgerea vremii n-avea alt semn decât subțierea tot mai vădită a degetelor de pe care lunecau, prea largi, inelele. Strălucirea pietrelor colorate îi pricinuisе la început mulțumire, ca ultimul fir ce o mai lega de trecut.

„Mai bine să nu număr; mai bine să nu-mi amintesc că după aproape opt luni, nimeni nu știe când voi putea răzbi la mal din adâncul apelor”, rosti Ariana în gând cu un lung oftat.

Învățase să cultive darul hărăzit, după spusele lui Jack London, unor întemnițați care ajung treptat să iasă din ei înșiși și să trăiască pe alte meleaguri, ca și când sufletul lor și-ar fi putut părăsi după voie învelișul pământesc pentru a rătăci un răstimp în locurile unde a cunoscut fericirea. Astfel găsea Ariana o plăcere înviind în minte cu toate amănuntele ultima seară petrecută la Paris la verișoara ei Mélisande.

CAPITOLUL II LA MÉLISANDE

O serată muzicală la Paris, în salonul lui Mélisande într-o frumoasă duminică de toamnă. Ariana revedea pereții tapetați cu mătase cenușiu-deschis, divanurile acoperite cu covoare persane pe care se îngrămădeau într-un vălmășag mătăsos imense perne de atlas ruginiu. O largă arcadă cu perdea străvezie de tul negru punctat cu aur se deschidea spre al doilea salon. Acolo domnea un singur tablou; un nud de Lucien Simon: o femeie în mărime naturală pe un jilț din lemn sculptat, de culoare închisă; trandafirul înfipt în părul precum chihlimbarul și gura în aceeași nuanță de purpură alcătuiau singurele puncte viu colorate în fluviul de lapte al trupului rezemat de înalta spetează. Lămpile revărsau o lumină dulce, măiestrit chibzuită. În amândouă căminele pâlpâia jucăuș focul. Deasupra marelui pian deschis, o pânză de Grigorescu, o pădure de aur și de aramă lumina cu bogăția tonurilor calde tapetul de nuanță potolită. Într-un înalt cilindru de cristal așezat pe covor, trandafiri de un roșu adânc își scăldau lungile cotoare. Întreaga atmosferă îmbina grația discretă a artei franceze cu somptuoasa strălucire a interioarelor orientale, dând pe față complexitatea firii lui Mélisande născută în țara soarelui și pariziană prin educație

și adopție. Subțirică și mlădioasă în țesătura de aur care îi îmbrățișa strâns trupul de efeb, purtând la gât un șirag de perle al căror luciu ușor trandafiriu se împerechea minunat cu tonul de sîdef al umerilor, Mélisande întâmpina cu un surâs strălucitor de bună voie prietenii poftiți în cinstea Arianei în trecere prin Paris.

Pentru a desăvârși farmecul serii, Mélisande se așeză la pian. Bach, Schumann, Chopin își răsfirară pe rând armoniile sub mâinile prestigioase ale artistei și cuprinseră într-o trecătoare reculegere sufletele împrăștiate ale ascultătorilor.

Ariana culegea ca niște flori rare impresiile felurite ale acelor clipe, parcă ar fi presimțit că era cea din urmă bucurie a sa înainte de lovitura sorții, care avea s-o smulgă din curentul vieții normale. Cu o privire ageră și învăluitoare cum au numai arhitecții și pictorii decoratori, adunase dintr-o singură ochire contururi, proporții, volume și spații. Toate se înscriau în ea împreună cu mireasma ușoară și pătrunzătoare răspândită ca un fum dintr-un mic vas de email cloisonné. Parfumul prețios se împrăștia din orice lucru aparținând lui Mélisande și părea că emană din chiar ființa ei.

CAPITOLUL III

A DOUA ZI

A doua zi, Ariana o lăsă pe Mélisande la pian și porni, în luminoasa dimineață de toamnă cu biciuiri de vânt răcoros, spre strada La Rochetoucauld. Nu cunoștea muzeul lui Gustave Moreau și voia să petreacă o oră printre pânzele lui, în care visul și legenda se exprimă în jocul luminos al culorii încercuite de linia desenului de o nemaipomenită măiestrie. Admirase în reproduceri și stampe „Dansul Herodiadei”, trupul tânăr zărit prin vâlul străveziu involburat de vârtejul

pașilor într-o mișcare atât de viu redată, încât părea că ți se desfășoară sub ochi, și capul mic, semeț încoronat cu o tiară din care fulgerau scipiri de nestemate. Ariana cunoscuse aici o ultimă bucurie a ochilor. Se opri îndelung în fața pânzei intitulată „La Princesse à la Licorne”, în care atitudinea hieratică a femeii exprimă cu o măiestrie fără seamăn imperia ei trufie.

Muzeul era gol. Se părea că publicul nu hărăzea multă luare-aminte acestui pictor atât de deosebit de maestrul contemporan. Opera lui totuși dă o minunată hrană sufletelor însetate de orice le ridică deasupra serbedei realității.

În drum spre casă, cu mintea încărcată de splendide viziuni, Ariana neștiutoare întâlnește ceasul unic, ceasul care avea să-i aducă toată durerea și toată fericirea ce pot încăpea în inima unui om. În colțul unei străzi, un camion repezit în culmea iuțelii se năpusti asupra taxiului ei. Ariana văzu moartea apropiindu-se. Fără a simți vreo spaimă, avu doar vremea să-și spună în gând: „S-a sfârșit!” Apoi își pierdu cunoștința. Când deschise ochii, văzu în juru-i un grup de trecători aplecați asupra ei, ghemuită în taxiul sfârâmat. Își pipăi obrazul, care n-avea nici măcar o zgârietură, și zise liniștit:

– Nu e nimic, nu sunt rănită, a fost doar o zguduire.

Lovitura primită la cap îi pricinuia o durere îngrozitoare, care însă n-o împiedică să se întoarcă acasă și să răspundă zâmbind lui Mélisande îngrijorată de paloarea ei:

– O mică ciocnire fără însemnătate, nimic grav, nimic frânt.

În timpul prânzului însă simți deodată că un imens fulger negru îi străbate în zigzag fundul ochiului. Durere nu simți. Uimită, scoase un țipăt ușor:

– Nu știu ce am, parcă văd toate negru.

Nu era înspăimântată. Văzuse în timpul marelui război soldați care, fără nicio leziune locală, își pierduseră pentru un

timp, din pricina comoției, darul vorbirii. Își închipuia că ciocnirea îi tulburase vremelnic vederea. În neștiința sa, reducea toate bolile de ochi la una singură: cataracta, căci de alta nu auzise pomenindu-se.

Când o duse Mélisande la cel mai cunoscut oculist din Paris, Ariana, văzând pe fața lui o gravitate îngrijorătoare, întrebă:

– E cataractă?

Iar savantul răspunse:

– Unde e norocul să fie cataractă, doamnă! Așa ceva se operează... câte o mie pe săptămână... În opt sau zece zile, pleci acasă vindecat. Ceea ce aveți dumneavoastră e mult mai grav: dezlipirea retinei prin traumatism.

Mélisande și Ariana rămaseră o clipă mute, fără totuși să-și dea seama de gravitatea bolii. Într-un glas le scăpă de pe buze aceeași întrebare:

– Se poate opera?

Omul științei stătu pe gânduri, dădu din umeri, apoi răspunse îndoielnic:

– La drept vorbind, trebuie să vă mărturisesc că nu se poate opera. Eu unul nu cred în reușita intervențiilor încercate în asemenea cazuri. Trebuie totuși să vă spun că există la Nantes un profesor Gilbert Sourdille, care afirmă că a descoperit un procedeu... Nu sunt tocmai la curent... Și, din partea mea, nu prea îmi fac iluzii în această privință, dar nimic nu vă împiedică să încercați.

Prietenele se întoarseră acasă pe gânduri, fără a fi schimbat un cuvânt. Ariana putea încă să se miște prin odăi, bâjbâind puțin, până să găsească clanța de la ușă și izbindu-se când și când de mobile. Nu lua nicio hotărâre, se mulțumea să zărească vag obiectele; nu avea nici teamă, nici vreo tristă presimțire, ci numai o tainică slăbiciune în care-i părea că-i scapă din mână puterea de a-și croi de acum înaintea calea. La ora ceaiului Mélisande îi spuse: